

„Via Baltica“: mes pradėdame, lenkai baigia

Lietuvos automobilių kelių direkcija informavo, kad įsigaliojo jos ir Vilniaus bendrovės „Fegda“ sutartis dėl magistralinio kelio A5 Kaunas–Marijampolė–Suvalkai („Via Baltica“) ruožo nuo 72,50 iki 79 km rekonstravimo. Sutarties vertė – apie 55,8 mln. eurų.

„Artimiausiu metu prasidės realūs darbai ruože tarp Marijampolės bei Lietuvos ir Lenkijos sienos. Planuojame šią 40 km ilgio atkarpą, taip pat jame esančius tiltus, viadukus, jungiamuosius kelius, rekonstruoti į modernią 4 eismo juostų automagistralę iki 2024 m. pabaigos“, – sako susisiekimo ministras Marius Skuodis.

Nuo Suvalkų iki sienos su Lietuva „Via Baltica“ ruožą tiesiantys lenkai jį baigs šiemet.

Karolis ir skundikai. Arba ką reiškia statybos skaičiuojamosios kainos nustatymo funkcionalumas?

Vytautas ŽEMAITIS. Iš pradžių buvo raštas su klausimais, kuriuos vieno R. Juknevičiaus gatvės daugiabučio gyventojai adresavo savivaldybės merui, o kopiją – „Miesto laikraščiui“. Matyt, kad ir redakcija žinotų, kas rūpi marijampoliečiams.

Atrašė jiems ne meras, o savivaldybės administracijos direktorius Karolis Podolskis, kuriam laiško siuntėjai pasirodė esą skundikai. Kodėl taip sprendžiu? Nes direktorius savo raštą pavadino atsakymu į skundą.

Pasipiktinę automobilių stovėjimo aikštelės ir šaligatvio prie namo atnaujinimo sąmata, kurią savo rengtame susirinkime pristatė UAB „Marijampolės butų ūkis“, gyventojai (skundikai) klausė:

Kas užsakė tokią didelę sąmatą, ar buvo prarastas automobilių stovėjimo aikštelių ir šaligatvių atnaujinimo darbų konkursas?

Daugiau 3 psl.

Arenai neskyrė, futbolas neuždirbo, o bilietai į varžybas neturėtų brangti

Kęstutis SKERYŠ. Šią savaitę Seimo patvirtintame kitų metų šalies biudžete nenumatyta pinigų statyti Marijampolėje daugiavilnių sporto areną. Šiam objektui Kęstutis Mažeika su kolegomis parlamentarais Algirdu Butkevičiumi ir Sauliumi Skverneliu prašė 12 milijonų eurų.

Tačiau ponas Kęstutis pasirodė esąs rimtas krepšinio gerbėjas (juk arena, visų pirma, skirta šiam žaidimui) ir, negavęs dviženklės sumos, paprašė vos milijono – rengti Eurolygos finalo turnyrą Kaune. Premjerė pasakė Seimo nariui tai, ką kartoję daug sykių: šios varžybos yra komercinės, o Vyriausybė tokių neremia.

Užtat mūsų savivaldybė tokias remia, tačiau ačiū „Sūduvos“ futbolo klubo prezidentui Vidmantui Murauskui, jis šiemet nepaprašė savo komandai nei papildomo šimto, nei dviejų šimtų tūkstančių eurų. Kaip, pavyzdžiui, pernai. Tada savivaldybės tarybai atsiųstame „graudulingame“ rašte prezidentas, be kita ko, aiškino, kad už pagalbą „Sūduva“ atsilygina garsindama Marijampolę Lietuvoje ir užsienyje. Nepaprašė todėl, kad ateinančiais metais užsienyje garsinti nereikės, nes Lietuvos A lygos (aukščiausios) pirmenybėse Marijampolėi atstovaujanti komanda tenkinosi šeštąja vieta tarp dešimties ekipų.

„Sūduva“ ne tik surinko trimis dešimtimis

taškų mažiau nei pirmenybių nugalėtoja Vilniaus „Žalgirio“ vienuolikė, bet ir neiškovojo teisės dalyvauti bent viename europiniame turnyre. Ten startuos pirmąsias keturias vietas užėmusios komandos, kurios gaus ir nemenkas Tarptautinės futbolo federacijos finansines injekcijas.

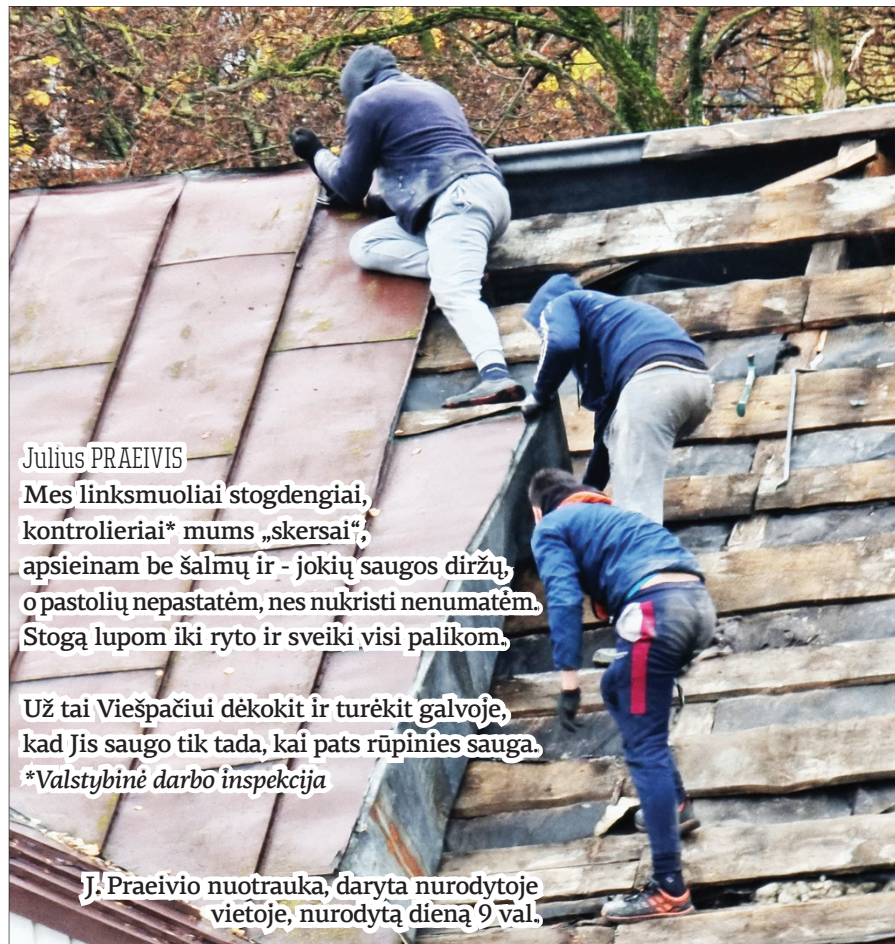
Tikėtina, kad į tokią mylimos ir puoselėjamos komandos finansinę netektį atsižvelgs didžiausia jos gerbėja – Marijampolės savivaldybės taryba ir ateinančių metų biudžete skirs „Sūduvai“ papildomų lėšų. Kad komanda 2023 metais vėl sublizgėtų bent kokios spalvos medaliais ir grįžtų į tarptautinę areną.

Kita vertus, tarptautiškumo užtenka ir šalies pirmenybėse. Jose dalyvaujančiose komandose apie pusę žaidėjų – užsieniečiai.

Jeigu varžybų nuostatai nereikalautų, kad pagrindinėje sudėtyje turi žaisti bent trys lietuviai, „Sūduva“, kaip ir visos kitos A lygos ekipos, galėtų vadintis „Internacionale“.

Guodžia tai, kad Seimas pratęsė 9 procentų lengvatą sporto renginių lankymui. Reikia, bilietai į „internacionalų“ rungtynes neturėtų brangti. Nebent mūsų savivaldybės taryba nuspręs, kad jai gana būti melžiama „Sūduvos“ karve ir klubui papildomų lėšų teks ieškoti kitur, pavyzdžiui, branginant įėjimą į stadioną.

Kauno g. 82, lapkričio 11 d.

Valstybė (mes) neteko apie 250 mln. eurų – Seimui tai neįdomu?

Ewaldas MAGELINSKAS,
Nacionalinės lošimų ir žaidimų verslo asociacijos prezidentas

Šių metų balandžio 11 dieną Nacionalinė lošimų ir žaidimų verslo asociacija (NLŽVA) Seimo Valdybai pateikė viešais, oficialiais duomenimis paremtus skaičiavimus apie reikšmingus valstybės (mokesčių mokėtojų) finansinius praradimus, tačiau nei Seimo Valdyba, nei Seimo Biudžeto ir finansų komitetas į tai nesureagavo. Rugsėjo mėnesį paskelbti naujaisi 2022 metų duomenys apie loterijų ir lošimų organizatorių rezultatus atskleidžia tolesnę situacijos prastėjimą viešųjų finansų praradimo prasme.

Viešojo intereso neatitinkanti, sisteminga, nekompetentinga, o gal ir tyčinė nusikaltama valstybės politika lošimų ir loterijų srityje vien per 2015-2022 metus valstybės mokestinėms pajamoms padarė žalos (įskaitant negautas mokestines pajamas) už daugiau nei 200 mln. eurų.

Struktūrinės rinkos problemos

Viešai skelbiami finansiniai duomenys rodo, kad valstybės biudžeto finansiniai praradimai – tik viena medalio pusė. Atsakingos institucijos slepia akį badančias struktūrines rinkos problemas, atsiradusias dėl ydingo reguliavimo ir kompetentingų institucijų neveiklumo. 2011-2015 metais toleravusios neteisėtą lažybų organizavimą internetu ir telefonu, palaikiusios šių neteisėtai veikusių operatorių legalizavimą nuo 2016 metų pradžios, o vėliau pakartojusios analogišką „legalizavimo“ modelį ir nuotolinėse loterijose, atsakingos institucijos vis dar „nepastebi“ šuoliškos nuotolinių lošimų ir nuotolinių loterijų plėtros, ignoruoja akivaizdų faktą, kad 2019-2021 metais lošimo paslaugų vartojimas išaugo net 2,5 karto. Ir augimas siejamas su didžiausios rizikos (socialiai pavojingiausių) neribotų parametru lošimų ir loterijų įsigalėjimu.

Daugiau nei 200 mln. eurų žala valstybės biudžetui ir nuotolinių lošimo paslaugų (į jas patenka ir loterijos) geometrine progresija vykstantis augimas yra tiesiogiai susiję – valstybės institucijos sistemingai „nemato“ nuotolinių lošimų ir nuotolinių loterijų organizatorių pajamų ir pelno rodiklių (rinkoje dominuojantys 2-3 žaidėjai dirba su iki 60% bendrųjų pajamų siekiančia pelno marža!), tuo pat metu stengiasi sunkinti veiklos sąlygas smulkiesiems rinkos dalyviams, manipuliatyviai pučiant burbulą apie neva itin didelį probleminių lošėjų skaičių. Nors to nepatvirtina nė vienas Lietuvoje vykdytas mokslinis tyrimas, tą paneigia ir Lietuvos Higienos instituto kaupiami oficialūs statistiniai duomenys.

Vengia skaidrios ir viešos diskusijos

Valstybės institucijos reguliavimą vykdo subjektyvių įsivaizdavimų ir socialinio manipuliavimo įrankių pagalba valdoma informacija, o ne objektyvių duomenų pagrindu. Valstybė neturi duomenimis pagrįstos lošimų ir loterijų rinkos regula-

vimo vizijos. Reguliaciniais sprendimams dažniausiai įtakos daro interesų grupių ar politinė konjunkcija, todėl jie priiminėjami greitai, be išsamios analizės, detalaus klausimų aptarimo. Valstybės ir verslo bendrystė bei diskusijos, geriausiu atveju, yra imituojamos. Tai leidžia išvengti skaidrios ir viešos diskusijos, sprendimai priimami už uždarytų durų, todėl kasmet programuoja valstybei milijoninius pajamų praradimus.

Toks Gordijaus mazgas – ne naujiena lošimų reguliavimo istorijoje. Panašioje situacijoje 1950 metais JAV Senate buvo įkurtas specialus parlamentinių tyrimų komitetas (angl. Kefauver committee), kurio atlikto tyrimo išvados leido dekriminalizuoti lošimų paslaugų industriją, sunaikinti ją užvaldžiusio organizuoto nusikalstamumo tinklą, apėmusį ir valstybės kontroliuojančias institucijas, įkurti nepriklausomą ir kolegialią ekspertinę lošimų rinkos reguliavimo ir priežiūros instituciją, atlikti pamatinę rinkos reformą.

Savo pakartotiniame rašte NLŽVA atkreipia tautos atstovų dėmesį į daugybinius faktus, iš kurių svarbiausi yra penki.

Lengvatos monopolistui, netektis valstybei

Pirma, Lietuvos loterijų rinkoje daugelį metų neefektyviai veikia faktinis privačių asmenų kontroliuojamas monopolis. Daugelyje pažangių valstybių loterijų veiklos organizavimas yra patikėtas Nacionalinei loterijai, kurią organizuoja arba valstybinė įmonė, arba viešo konkurso pagrindais atrinktas privatus operatorius, kurio reikšminga pajamų dalis yra skirta viešojo intereso sričių poreikiams tenkinti (tokioms kaip sportas, menas, kultūros paveldas etc.). Dėl ydingo modelio vien per 2015-2022 metus visuomenė (mokesčių mokėtojai) negavo iki 207,9 mln. eurų mokestinių pajamų ir paramos.

Antra, Vyriausybė ir Seimas privačiam loterijų monopolistui reguliariai darė ir toliau daro reguliacines ir mokestines išimtis (lengvatas) valstybės mokestinių pajamų mažinimo (atsisakymo) sąskaita. Paskutinis pavyzdys – 2021-12-15 Vyriausybės nutarimas Nr.1070, kuriuo monopolistui atidėtas specialiojo mokesčio didinimas. Vien tik dėl šio vieno sprendimo valstybės biudžetas tik 2022 metais neteks apie 3,2 mln. eurų. Analogiška dar didesnio masto „išimtis“ loterijoms pritaikyta 2019-ųjų gruodį, kai

viesiems lošimams specialusis mokestis padidintas net 30-50%, o loterijų mokestis liko nepakeistas, nors tuomet buvo siūlyta jį didinti tik 5-6 procentiniais punktais.

Būtina riboti perteklinį pelną

Trečia, šiandien rinkoje dominuojantys trys nuotolinių lošimų organizatoriai fiksuoja iki 60% bendrųjų pajamų siekiančią pelno maržą. Dėl lengvatinio mokesčio tarifo nuo 2016-01-01 iki 2022-07-01 valstybės biudžeto (mokesčių mokėtojų) pajamų praradimas sudaro apie 9,7 mln. Įvertinus kitose valstybėse taikomą praktiką, Lietuvoje taip pat turi būti įvestas perteklinio lošimų organizatorių pelno ribojimo mechanizmas. Vakarų Europos valstybėse tai pasiekama taikant progresinį lošimų ir loterijų apmokestinimą. Dėl šios ydos mūsų valstybės biudžetas (mokesčių mokėtojai) kasmet negauna bent 15-20 mln. eurų pajamų vien iš nuotolinių lošimų sektoriaus. Esant tokiai padėčiai rinkos svertais (dėl mažiesiems rinkos dalyviams nepakeliamų kaštų) iš lošimo paslaugų rinkos sąmoningai išstumiami nuosaikūs riboti lošimai, visi smulkūs ir vidutinio verslo (SVV) atstovai, nes jų galimybės dalyvauti rinkoje yra minimalios ir kasmet vis labiau mažėja.

Reguliuotojų manipuliacijos

Ketvirta, valstybės institucijos visiškai ignoruoja faktą, jog lošimų atveju vartotojų apsauga vyksta per įstatymuose nustatytus ir įtvirtintus lošimo paslaugų pagrindinius parametrus (pavyzdžiui, viename lošime galima didžiausia statymo suma, didžiausias laimėjimas, lošimo ciklo trukmė). Tokie barjerai skatina rinktis mažesnio azarto ir išlaidavimo rizikos per tą patį laiką paslaugas, skirtingas prieigos galimybes per draudimus ir reikalavimus (amžius, vieta, skatinimas lošti ir kt.). Dėl reguliuotojų pasyvumo internete vartotojų apsauga visiškai nediferencijuota – t. y. vartotojas, įėjęs į tinklalapį, kur teikiamos visų lošimo rūšių paslaugos, paliktas laisvai rinktis lošimo paslaugos pavojingumo lygį. 2022 metų duomenys rodo, kad, esant tokiam „lygiam“ reguliavimui, vartotojas daugeliu atvejų renkasi azartiškiausią, t. y. pavojingiausią (neribotų parametru) lošimo rūšį.

Penkta, ieškodami pateisinimų savo neveiklumui reguliuotojai ieško „kaltųjų“, kuriais bando padaryti rinkoje nuosaikiais (ribotų statymų) lošimų paslaugas siūlančius organizatorius. Prieita prie atvirų manipulia-

cijų, kai Lošimų priežiūros tarnyba (LPT) deklaruoja, kad kone tūkstantis vartotojų pateikė prašymą neleisti lošti, nes neva lošė ir prasišė totalizatoriuje, nors šios lošimo rūšies pajamos per 2021 metų II pusmetį, kai pradėjo veiklą, nesiekia ir 100 eurų!

Priklausomybė nuo lošimų itin reta

Manipuliacijų lygį iliustruoja faktas, jog prašymų neleisti lošti rodiklis iki pat 2021 metų imtinai buvo aktyviai naudojamas įvairioms teisėkūros iniciatyvoms (imtinai ir mokestinėms) inicijuoti ir jas paremti (legitimuoti), akcentuojant „smarkiai augantį“ prašymų skaičių, „didžiulį prasišėimo mastą“, tačiau 2022 metais patys LPT specialistai pripažino, kad šis rodiklis iš esmės yra fiktyvus, nes prašymai persidengia, siejami su neveikiančiomis lošimų rūšimis, o sąrašė nėra nė vieno (!) asmens, kuriam būtų nustatyta priklausomybės nuo lošimo paslaugų ligos diagnozė.

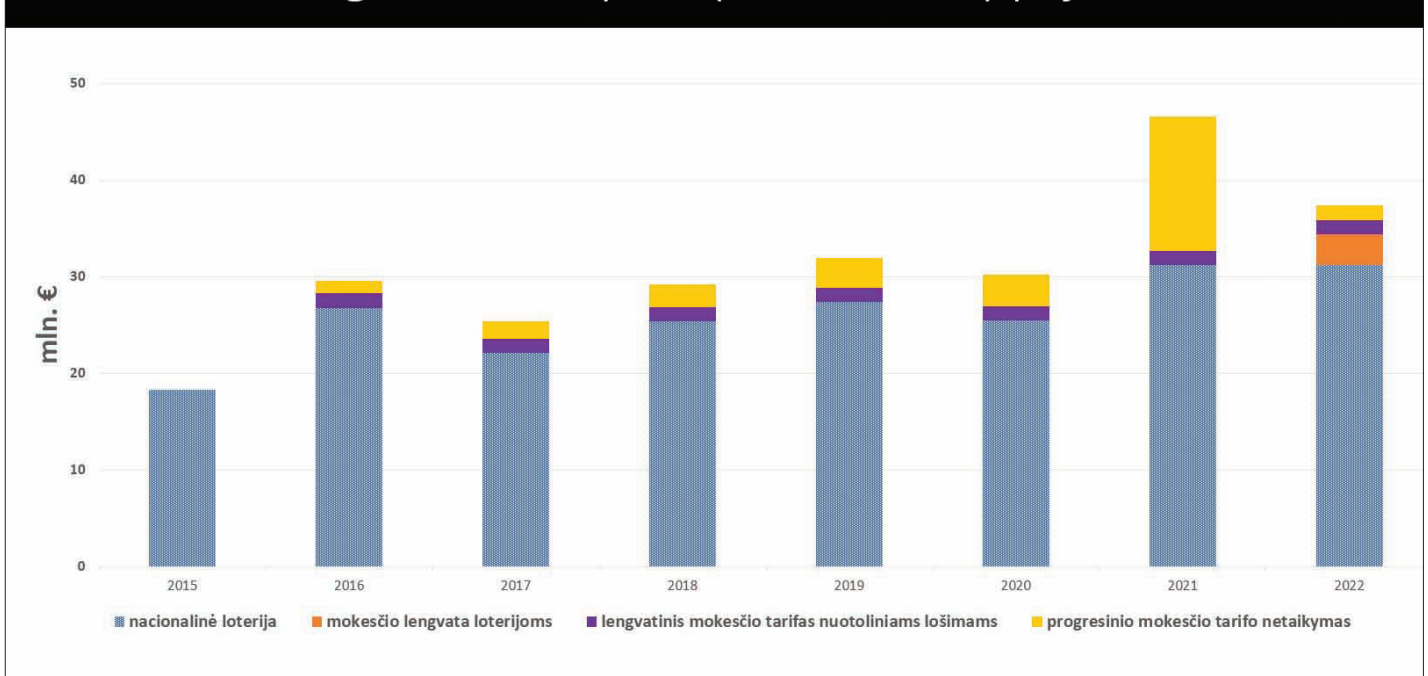
Anksčiau teigė, kad registre yra daugiau nei 30 tūkst. prašymų, šių metų gegužę patys LPT atstovai pripažino, kad realus prašymų skaičius tesiekia apie 10,9 tūkst. Tuo pat metu oficiali Lietuvos Higienos instituto kaupiama statistika rodo, jog nuo priklausomybės lošimams pastaraisiais metais Lietuvoje gydoma vos 60-80 asmenų per metus. Pagal šį rodiklį liga Lietuvoje priskiriama prie itin retų.

Reikia parlamentinio tyrimo

Lietuvos lošimų ir loterijų rinkos reguliavime ir jos priežiūroje yra gausu ilgamečių sisteminio pobūdžio piktnaudžiavimų, dėl kurių valstybė ir visuomenė patyrė, patiria ir toliau patirs milijoninius finansinius bei socialinius praradimus. Todėl, NLŽVA požiūriu, Seimas nedelsiant turėtų inicijuoti parlamentinį tyrimą (pagal JAV Senato Kefauver'io komiteto pavyzdį) ir, jei reikalinga, pasitelkus užsienio ekspertus, objektyviai ir nešališkai įvertinti žalą Lietuvos valstybės, visuomenės bei gyventojų interesams, nustatyti loterijų ir lošimų paslaugų rinkos funkcionavimo problemų priežastis ir jų sprendimų būdus.

Visą 2022 metų spalio 13 dienos NLŽVA kreipimosi į Seimo valdybą tekstą su priedais rasite interneto svetainėje www.losimai.eu, skiltyje „Valstybei teikti raštai“ (PDF bylą rasite https://www.losimai.eu/wp-content/uploads/2021/11/221013_kreipimasis.pdf).

Negautos valstybės (visuomenės) pajamos

Karolis ir skundikai. Arba ką reiškia statybos skaičiuojamosios kainos nustatymo funkcionalumas?

Atkelta iš 1 p.

Direktorius atsakė: Teisės aktuose nenumatytas reikalavimas skelbti konkursą dėl sąmatos sudarymo. Sąmata sudaroma remiantis UAB Sistela programiniu paketu. UAB Sistela programinė įranga užtikrina statybos skaičiuojamosios kainos nustatymo funkcionalumą pagal Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos patvirtintus techninius reikalavimus bei rekomendacijas.

Komentaras. Perskaitę atsakymą (jį gyventojai taip pat pateikė redakcijai) prisiminiau nelabai seniai paviešintą savivaldybės administracijos darbuotojų skundą dėl jiems mokamų mažų atlyginimų. Tikėtina, kad, gaudami didesnius, klerkai būtų organizavę sąmatos sudarymo konkursą, nes atsakyme minimuose teisės aktuose nenumatytas ir reikalavimas neskelbti konkursų.

Kas užsakė tokią didelę sąmatą, direktorius nežino arba laiko tai paslaptimi, susijusia su valstybės saugumu.

Klausimas. **Butų ūkis pasakė, kad bus skaičiuojama (už automobilių stovėjimo aikštelės ir šaligatvio prie namo atnaujinimą – red pasta) pagal gyventojų turimo buto kvadratūrą, o ne pagal turimą automobilių skaičių. Tai reiškia, kad už darbus turės mokėti ir tie, kas neturi ir niekada neturėjo automobilio. Neįgalieji, sergantys ir nedidelės pensijas gaunantys gyventojai... Vargšai turi remti turtingesnius?**

Atsakymas. *Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 4.82 straipsnio 3 punkte nustatytais reikalavimais, Butų ir kitų patalpų savininkai privalo proporcingai savo daliai apmokėti išlaidas namui (statiniui) išlaikyti ir išsaugoti, įstatymuose nustatyta tvarka mokėti mokesčius, rinkliavas ir kitas įmokas.*

Komentaras. K. Podolskis akivaizdžiai neskiria namo nuo automobilių stovėjimo aikštelės. Į beveik retorinį skundikų klausimą „Vargšai turi remti turtingesnius?“ direktorius, pavyzdžiui, galėtų atsakyti: „O kodėl ne?“ (suprantama yra daug kitų variantų, besidomintys juos gali rasti Fiodoro Dostojevskio knygoje „Pažemintieji ir nuskriaustieji“ - V. Ž) arba kreiptis į savivaldybės tarybą, kad ši pakeistų savo socialiai ydingą sprendimą dėl gyventojų prisidėjimo įrengiant automobilių stovėjimo aikšteles.

Klausimas. **Kodėl būtina ištisai atnaujinti automobilių stovėjimo aikšteles ir šaligatvius būtent dabar, kai viskas brangsta – maistas, elektra, dujos, vanduo, medžiagos, darbų atlikimas ir kt. Ypatingai – butų šildymas žiemos sezonu. Gal ekonomiškiau ir pigiau būtų užsifaltuoti automobilių išmaltas duobes, kaip tai daroma pagrindinėse gatvėse?**

Į šį klausimą neatsakytą. Matyt, direktoriaus vadovaujamoje savivaldybės administracijoje laikas taupyti dar nepribrendo – skubama aikšteles „mašinistams“ įrengti iki rinkimų kitų metų pavasarį. Kad žinotų, už ką balsuoti.

Klausimas. **Kadangi į susirinkimą nesusirinko pusė gyventojų skaičiaus – sprendimas nepriimtas. Butų ūkis pareiškė, kad bus dar vienas balsavimas paštu. Neaišku ar tai teisėta ir kodėl Butų ūkis labai stengiasi prastumti šį projektą?**

Atsakymas. *Teisės aktai nedraudžia Administratoriui organizuoti butų ir kitų patalpų savininkų balsavimą raštu (...) neįvykusio susirinkimo (nebuvo kvorumo) darbotvarkės klausimais.*

Komentaras. Tie patys teisės aktai taip pat nedraudžia rengti pakartotinių susirinkimų. O balsavimas paštu... Dažnai tai reiškia, kad kažkas, kuriam labai reikia, lanko butus, kiša popierių pasirašyti aiškindamas, esą dėl to bus tik geriau. Ir žmonės rašosi, kol iš gaunamų sąskaitų supranta, kad „bus geriau“ reiškė didesnius mokesčius. Suprantama, direktorius apie tokį balsavimą neturi žalio supratimo.

Klausimo dalis dėl aikštelės projekto „prastūmimo“ ignoruotas tikriausiai dėl to, kad vien toks pateikimas dvelkia korupcija. O juk mūsų savivaldybės administracija yra zona be korupcijos!

Užtat K. Podolskio dėmesio sulaukė skundikų pastaba: **Atsiųstas Butų ūkio raštas (dėl susirinkimo) yra anoniminis ir niekinis, nes yra be datos, registracijos numerio ir atsakingo asmens pavardės bei parašo.**

Atsakymas. *Administratoriaus parengtas pranešimas apie (...) susirinkimą atitinka...*

Komentaras. Po to sakinyje daugiau kaip 40 valdiškų žodžių apie ministro įsakymą, kurį atitinka pranešimas. Tačiau jis tikrai be datos, registracijos numerio ir atsakingo asmens pavardės bei parašo. Be to, nors raštas išmėtytas į gyventojų pašto dėžutes, nenurodyti adresatų vardai, pavardės. O kam, pasakytų tūlas valdininkas, juk čia ne sąskaita už „Butų ūkio“ paslaugas.

Bet tokia nepagarba galimai ir paskatino gyventojus neateiti į susirinkimą. Juolab kad iš dalies žmonių ketinta reikalauti pinigų už tai, ko jiems nereikia.

„Butų ūkio“ „kultūra“ neturėtų stebinti. Bendrovė priklauso savivaldybei, o jos administracijos direktorių K. Podolskį Marijampolės TV reportažuose neretai matome nudelbusį akis ir spaudantį išmanaus telefono mygtukus. Matyt, kad žiūrovai suprastų jį esant užsiėmusį net tada, kai nepasirašinėja „atsakymų“ skundikams.

Turiu prisipažinti, kad taip pat esu didelis skundikas. Vis siunčiu klausimus savivaldybės administracijai. Domiuosi, pavyzdžiui, kiek pinigų nuo šios kadencijos pradžios savivaldybė išleido savigyrai arba kur galima susipažinti su jaunųjų socialdemokratų prašymu įrengti socialdemokratinį suoliuką Ramybės parke. Tačiau, skirtingai nei skundikai iš namo R. Juknevičiaus gatvėje, nesulaukiu atsakymų (jau porą mėnesių).

Bet esu kantrus, suprantu delsimo priežastį, todėl palauksiu, kol K. Podolskis pakels atlyginimus Architektūros ir teritorijų planavimo skyriaus vedėjui Arvydui Bekerui bei jo kolegei Neringai Tumelienei, vadovaujančiai Komunikacijos skyriui.

P.S. Sprendžiant iš direktoriaus „atsakymų“, jis beveilytų pasiųsti skundikus ten, kur ukrainiečiai savo laiku pasiuntė rusų karo laivą. Kadangi biurokratų kalboje tokio išsireiškimo nėra, K. Podolskis siunčia nepatenkintus skundikus (jie, patikėkite, smarkiai nepatenkinti „atsakymais“) skūstis į teismą Kaune.

Varganas pensijas gaunantys skundikai ten važiuotų, bet administracijos direktorius užmieršo prie siuntimo pridėti pinigų kelionei ir advokato išlaidoms.

„Mano pareiga – atstovauti žmonėms“

Savivaldybės tarybos narį advokatą Tada RAČIŲ daug marijampoliečių ir savivaldybės kaimiškųjų vietovių gyventojų vertina už tai, kad jis jau beveik ketverius metus gina jų interesus.

- Kodėl to reikia, juk Marijampolės vadovai nuolat pabrėžia kuriantys sėkmingą savivaldybę?

- Mano nuomone, savivaldybės sėkmę, visų pirma, atspindi čia gyvenančių žmonių savijauta. Mūsų savivaldybėje, ypač gyvenantys ne Marijampolės mieste, žmonės jaučiasi blogai. Dėl neskaidrių sprendimų, socialinio neteisingumo, jų interesų ignoravimo, valdančiųjų arogancijos ir kitų skaudulių.

Antai į mane eilinį kartą kreipėsi dar viena marijampolietė, ilgą laiką laukianti, kol ją priims ligoninės specialistas. Suprantama, moteris dėl netvarkos kaltino visą gydymo įstaigą. Ji labai nustebo, kai pasakiau, kad iš tiesų visa atsakomybė tenka merui. Juk būtent jis pasirenko nekompetentingą ligoninės direktorių, nes šis yra jo draugas. Dėl to jo veiklos, kaip ir UAB „Marijampolės butų ūkis“ vadovo, taip pat dėl bičiulystės su meru per abejotino skaidrumo konkursą neseniai tapusio bendrovės, „Sūduvos vandenys“ direktoriumi, niekas nekontroliuoja, o į skundus savivaldybė įpratusi atsakyti formaliai, nesigilinant į problemų esmę.

Net vaikų darželiuose, dėl kurių prastos veiklos man skundžiasi tėvai, suregztas platus socialdemokratų voratinklis, todėl savivaldybė ir čia „neįžvelgia“ problemų, tad jų ir nesprendžia.

Marijampolės savivaldos, kurioje absoliučią valdžią turi socialdemokratai, valdymo sistema yra ydinga, todėl ją reikia keisti iš esmės: į savivaldybės tarybą turėtų būti išrinkti nauji žmonės, o įdarbinant į savivaldybę priklausančias įstaigas ir įmones reikia rengti skaidrius konkursus, kad pareigas užimtų tinkami specialistai, reikalauti atsakomybės ir atskaitomybės, o ne taip, kaip dabar, kai dėl darbuotojų aplaidumo nurašomi tūkstančiai eurų, o už tai niekas neatsakingas, nes „ten“ dirba savi. Į įvairius valdiškus darbus „sukištas“ ne vienas socialdemokratų partijai priklausantis savivaldybės tarybos narys, jų šeimų nariai, giminės, draugai... Todėl mūsų savivaldybės gyventojai, matydami tokią situaciją, išvyksta ieškoti laimės kitur. Ir nei sutvarkyti parkai, nei trinkelėmis iškloti takai ar socialdemokratų įrengtas fontanėlis tvenkinyje jų nesulauko.

- Bet juk Marijampolėje investuojantys užsieniečiai kuria gerai apmokamas darbo

vietas, darbą siūlo ir vietos žmonėms?

- Investicijų, žinoma, reikia, tačiau kur greta jų orus darbo užmokestis? Sklando gandai, kad kai kurių didžiųjų vietos įmonių vadovai buvo susitikę su investuotojais ir patarė jiems „neišsišokti“ didelėmis algomis. Ir jie „neišsišoka“. Todėl, pavyzdžiui, Marijampolės didysis darbdavys - „Mantinga“ grupės įmonės gali sau leisti už labai sunkų fizinį darbą vietos gyventojams nemokėti orių atlyginimų. Jie geriau atsiveža už „grašius“ dirbti sutinkančius žmones iš aplinkinių savivaldybių, kur žmonėms sunkiau susirasti darbą.

- Kaip būtų galima pakeisti mūsų savivaldybėje esančią situaciją?

- Žmonės per ateinančius savivaldos rinkimus turėtų balsuoti už socialiai orientuotą politiką vykdančius politikus, o ne socialdemokratų. Tai būtų pirmas žingsnis naikinant jų „pasėtas“ blogybes. Norint atkurti demokratinę mūsų savivaldybės valdymą, kurį per daugiau nei 20 metų sunaikino vietiniai socialdemokratai, būtina neleisti jiems turėti absoliučios daugumos, kad jie negalėtų jaustis „visagaliais“. Tokiu atveju jie negalėtų savivaldybės gyventojų sąskaita rūpintis išskirtinai tik savo aplinkos žmonėmis, akivaizdžiai ignoruojant visus kitus.

Man tokia socialdemokratų vykdoma politika nepriimtina, kaip ir didelei daliai savivaldybės gyventojų. Atstovauju ne siauriems interesų grupių interesams, o paprastiesiems žmonėms. Atsižvelgdama į tai, Lietuvos regionų partija iškelė mane kandidatū į Marijampolės savivaldybės mero pareigas, kad turėčiau galimybes maksimaliai atstovauti visiems savivaldybės gyventojams. Sutikau priimti tokią atsakomybę, nes atstovauti žmonėms yra mano, kaip sąžiningo politikos, pareiga.

Kalbėjosi Juozas KULAKAUSKAS

Politinė reklama. Bus apmokėta iš Lietuvos regionų partijos politinės kampanijos sąskaitos. Užs. Nr. 005

Dėl kompensacijų

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija atsako į klausimus apie būsto šildymo, geriamojo ir karšto vandens išlaidų kompensacijas.

*** Ar savarankiškai dirbantys asmenys taip pat gali gauti būsto šildymo ir vandens išlaidų kompensacijas?**

Taip, gali. Asmenims, vykdančioms individualią veiklą, kompensacijos skiriamos nereikalaujant pateikti metinę pajamų mokesčio deklaraciją. Parama skiriama vertinant tas pajamas, kurias asmuo, besiverčiantis individualia veikla, kreipdamasis dėl piniginių socialinės paramos, nurodo pateikdamas individualios veiklos pajamų ir išlaidų apskaitos dokumentus. Įprastai vertinamos 3 praėjusių mėnesių iki kreipimosi pajamos.

*** Ar galima gauti kompensaciją už šildymą 2 būstams, pvz., jei sutuoktinių deklaruota gyvenamoji vieta skiriasi?**

Šiuo atveju kompensacija gali būti teikiama tik vienam iš būstų. Jeigu sutuoktiniai deklaruoti atskiruose butuose, kreipiantis dėl kompensacijos reikia pasirinkti vieną iš jų, už kurį norima gauti kompensaciją.

*** Ar galima gauti kompensacijas, jeigu būste gyvenamąją vietą deklaruoja asmenys, nors jie tame būste faktiškai negyvena?**

Tokiu atveju savivaldybių administracijoms suteikta teisė, patikrinus šeimos gyvenimo sąlygas ir surašius buitines ir gyvenimo sąlygų patikrinimo aktą, šiam asmeniui kompensacijų neteikti ir teisę į kompensacijas nustatyti likusiems būste deklaruotiems ir išlaidas patiriantiems asmenims.

Tuo atveju, kai asmuo, kuris deklaruoja gyvenamąją vietą būste, jame faktiškai negyvena, tačiau nuomojasi būstą kitur ir su nuomotoju raštu yra sudaręs gyvenamųjų patalpų nuomos sutartį, kurią įregistravo Registrų centre, jo teisė į kompensacijas deklaruotos gyvenamosios vietos būste nenustatoma.

Adventas – vilties brandinimo metas

Rimantas NORVILA, Vilkaviškio vyskupas. Paskutinį lapkričio sekmadienį pradėdame liturginį advento laiką. Per išstisus amžius krikščioniškuose kraštuose susiformavo įvairios šiam keturių savaitių laikotarpiui būdingos tradicijos.

Lietuvoje mūsų dienomis mažai kas žino apie Vokietijoje ir aplinkinėse šalyse XIX amžiuje atsiradusį advento kalendorių. Mūsų krašte labiau paplitusi advento vainiko

tradicija, taip pat kilusi iš Vokietijos. Šis vainikas su keturiomis žvakėmis primena keturias advento savaites, laukiant Šv. Kalėdų. Kiekvieną sekmadienį vainike uždegama nauja žvakė. Tokia adventinė kompozicija primena vis artėjančias Viešpaties užgimimo šventes. Tuo tarpu advento kalendorius, ypač mažiesiems, jau ne savaitėmis, bet dienomis padėdavo sekti, kiek dar laiko liko iki Šventų Kalėdų. Šis kalendorius padėdavo vaikams, o drauge ir suaugusiems advento laiką pripildyti kažkuo nauju, suteikdavo malonių prieššventinių emocijų.

Pirmasis Advento kalendorius, manoma, pasirodė Vokietijoje XIX amžiuje, kai mažojo Gerharo Lango mama pagamino jį iš 24 saldinių. Kai kurie jų buvo žvaigždžių, pritvirtintų ant kartono lakšto, formos.

Taip visa kompozicija siejosi su Evangelijose minima žvaigžde, rodžiusia kelią išminčiams.

Kai Gerhardas suaugo, jis atidarė spaustuve ir čia pradėjo gaminti jau ne saldų kalendorių, bet rinkinį iš spalvotų paveikslėlių, skirtų kiekvienai advento dienai. Ilgainiui šie kalendoriai įgavo įvairių formų. Pavyzdžiui, turėdavo 24 skyrelius, tarsi kišenės, į kurias buvo talpinami ar religiniai paveikslėliai, ar palinkėjimai Kalėdoms, ar saldumynai. Svarbiausia jo paskirtis buvo skaičiuoti laiką iki Viešpaties gimimo ir tą laiką praturtinti, įprasinti.

Paskutinį lapkričio sekmadienį Katalikų Bažnyčia pradeda naujus liturginius metus. O jų pradžia ir yra liturginis advento laikotarpis. Lotyniškas žodis „adventus“ reiškia atėjimą, atvykimą. Vakarų kultūroje adventas tapo ne tik religinio, bet ir kultūrinio paveldo dalis. Jo metu laukiame ateinančio Išganytojo Jėzaus Kristaus, tam atėjimui ruošiamės. Patį Kristaus gimimą, kaip visi gerai žinome, kasmet švenčiame gruodžio 25 dieną. Liturgijoje Kalėdų laikas dar išsitiesia iki Kristaus Krikšto

sekmadienio. Ypatingai išskiriamas Kalėdų aštuonadienis.

Adventas pradėtas švęsti, manoma, IV amžiuje. Jo pabaigoje Galijoje ir Ispanijoje prasidėjo pasiruošimo Kalėdų šventei laikotarpis. Yra žinoma, jog 380 metais vadinas Saragosos bažnytinis susirinkimas įpareigojo tikinčiuosius nuolat dalyvauti bendruomenės susirinkimuose nuo gruodžio 17 d. iki sausio 6 d. Šiuo laikotarpiu, kaip ir gavėnioje, kai kuriomis dienomis buvo nustatytas pasninkas. Kai kur šis laikotarpis vadintas „Šv. Martyno gavėnia“, nes pasninkas prasidėdavo lapkričio 11 d., tai yra Šv. Martyno minėjimo dieną. Apie tai rašo Šv. Grigalius Tūrietis, gyvenęs VI amžiuje.

Bėgant amžiams įvairiose šalyse susikaupė gausus adventinių giesmių lobynas, liturgijoje tradicinėmis tapo vadinamos Rarotinės Šv. Mišios prieškalėdinio laiko sekmadienių rytai. Rašytinė tradicija gausiuose teologiniuose, dvasiniuose pamąstymuose išskirtinai vertina Jėzaus Motinos Marijos vaidmenį išganyto istorijoje. Kai gilinamės į šį paveldą ir jį vis iš naujo atrandame, adventas mus

gyvai prakalbina dvasinėje ir žmogiško gyvenimo kelionėje.

Adventas prasmingiausias jį priimant ir išgyvenant su tikėjimu. Taip labai gyvai ir paveikliai nuskamba advento sekmadieniais skaitomi Šventojo rašto skaitiniai, perteikiantys pranašo Izaijo ir Jono Krikštytojo raginimus ištiesinti vingiuotus gyvenimo kelius, sulyginti kalvas. Taip pat geriau perprantamas Senojo Testamento pranašų būsimo Mesijo skelbimas ir laukimas išstisais amžiais.

Šiandien tiek mūsų krašte, tiek ir visos žmonijos patiriami iššūkiai tebus ypatingai praturtinti šviečia adventine viltimi, neleidžiant liūdesiui, nusiminimui, kritikai dominuoti mūsų kasdienybėje. Žemėje viskas praeina – ir karai, ir krizės, ir kasdienybės sunkumai. Kartais po jų nelengva atsitiesti. Tačiau sunkesniais laikais dalykai, kuriuose suspindi amžinybės švieša, mums tampa nenykstančia, viltinga atrama. Jie moko ir augina pilnai žmogiškai brandai, skatina nesustoti, nesikoncentruoti vien į kasdienos rūpesčius, bet vis kils telėti žvilgsnį aukštyn, atrasti, jog tvirčiausia mūsų gyvenimo atrama yra pasitikėjimas artimu žmogumi ir dėl mūsų atėjusiu į žemę mūsų Atpirkėju.

„Tele2“ pristatė grojaraščius visai Lietuvai: ar žinote, kaip skamba Suvalkija?

Mobiliojo ryšio operatorius „Tele2“ padovanojo specialius grojaraščius Lietuvai – komiko ir laidų vedėjo Pauliaus Ambrazevičiaus sudaryti dainų sąrašai yra dedikuoti 5 regionams. Grojaraščius rasite „Spotify“ platformoje „Tele2 Laisvas“ paskyroje. Šie dainų sąrašai sukurti neatsitiktinai – plačiausią mobilųjį 4G „Laisvą internetą“ dabar galima įsigyti pasinaudojus išskirtiniais kainų pasiūlymais.

Šiuo metu itin palanki proga sudaryti „Tele2 Laisvo interneto“ sutartį – išsirinkite jums labiausiai tinkantį pasiūlymą ir pasinaudokite išskirtinėmis kainomis interneto paslaugoms. Visą informaciją apie pasiūlymus galite sužinoti www.tele2.lt.

„Laisvas internetas“ – pigiau!

Naujiems klientams, pasirašiusiems 24 mėn. sutartį ir kartu įsigijusiems išmanią įrangą, „Laisvo interneto“ 50 GB planas kainuos perpus mažiau – jo kaina šiuo metu siekia vos 6,90 Eur/mėn. (kaina, pasirašant neterminuotą sutartį – 15 Eur/mėn.). Pasinaudojus šiuo ir kitais pasiūlymais, klientai pirmąjį mėnesį galės naudotis neribotu internetu bei 14 d. nemokamai išbandyti „Laisvo interneto“ paslaugą. Šis kainos pasiūlymas galioja kartu įsigyjant išmanią įrangą (modemas į pasiūlymą neįskaičiuotas).

Norintiems daugiau gigabaitų, operatorius siūlo ir daugiau pasirinkimų: 100 GB plano kaina siekia 9,9 Eur/mėn. (kaina, pasirašant neterminuotą sutartį – 19 Eur/mėn.), 500 GB plano kaina – 18,90 Eur/mėn. (kaina, pasirašant neterminuotą sutartį – 23 Eur/mėn.). Tuo tarpu neribotą GB plano kaina siekia 21,90 Eur/mėn. (kaina, pasirašant neterminuotą sutartį – 24 Eur/mėn.).

Specialus interneto pasiūlymas laukia ir šeimų – „Tele2“ tinkle turintiems tris numerius mobiliojo ryšio operatorius siūlo 500 GB „Laisvo interneto“ planą įsigyti vos už 9,90 Eur/mėn. Šis pasiūlymas galioja pasirašius 24 mėn. sutartį su įranga ar be jos. Pasirinktos įrangos mokestis į pasiūlymą neįskaičiuotas.

Suvalkijos atlikėjų būrys

Kaip pasakoja P. Ambrazevičius, sudėtingiausia užduotimi tapo Su-

valkijos krašto grojaraščio kūrimas, kadangi šis nedidelis regionas turi itin negausų būrį atlikėjų. Pasak jo, Suvalkijos grojaraštis įvairus kaip ir pats kraštas. Dainų sąrašė galima rasti nuo atlikėjo Will Smith kūrinio „Miami“, kurio pavadinimas marijampoliečiams asocijuojasi su vietiniu „Majemio“ pavadinimu, iki operos atlikėjų, kaip iš Kybartų kilęs Edgaras Prudkauskas bei marijampolietė Violeta Urmana. Į Suvalkijos regionui skirtą dainų sąrašą P. Ambrazevičius įtraukė nemažai atlikėjų, kurie kilę iš šio krašto: Rytis Cincinas, Saulius Prūsaitis, Iglė, Paulius Bagdanavičius ir grupė „Studentės“. Grojaraštyje skamba ir kiek mažiau žinomo šakiečio Augusto Masevičiaus kūriniai bei Latvijos pagoniško metalo grupės „Skyforger“ daina „Sudovian Horsemen“ (liet. „Sūdovos raiteliai“). Sąrašą pajavairina ne tik Prienų krepšinio klubo himnas „Tik aukštyn“ ir vargonais atliekamas kūriny, įrašytas Vilkaviškio katedroje, bet ir P. Ambrazevičiaus brolio – Gyčio Ambrazevičiaus ir grupės daina „Liepalotai“, sukurta apie jų gimtąjį kaimą.

Grojaraštį, skirtą Suvalkijai, galite rasti <https://open.spotify.com/pl/playlist/OW3qFIpr5M9QKWKRKgaIyv?si=6a83c42eed1c4419&nd=1>.

Daugiakultūre Dzūkija

Dzūkijos grojaraštyje rasite dainų apie Vilniaus Žirmūnų rajoną, grupės „G&G Sindikatas“ bei atlikėjo Petro Zalansko kūrinį. P. Ambrazevičius šiame dainų sąrašė išskiria savo favoritą – dzūkišką Roko Kašėtos dainą „Pamėgyk“. Čia išgirsite itin daug kūrinių užsienio kalbomis – sąrašė gausu nuo tarpukario iki lenkiškų dainų. P.

Ambrazevičius į sąrašą įtraukė ir savo mėgstamos pankroko grupės „Padugnės“ dainą „Ir Vilniuje gyventi galima“ bei tolimo gimtinės atlikėjo Ryčio Ambrazevičiaus kūrinį.

Superžvaigždės iš Mažosios Lietuvos

Specialiai Mažosios Lietuvos regionui sudarytame grojaraštyje išgirsite amerikiečių ir kanadiečių roko grupę „Steppenwolf“, pasulyje plačiai žinomą dėl savo kūrinio „Born to be Wild“. P. Ambrazevičius šį kūrinį čia priskyre ne veltui – jo tėtis kilęs iš netoliese Pagėgių esančios gyvenvietės – Opstainių. Grojaraštyje skambanti repo muzikos kolektyvo „Jama & W“ daina „(Ra)one“ yra apie vieno iš grupės įkūrėjų Roko Grajausko vaikystę Klaipėdoje. Mažosios Lietuvos regionui skirtame sąrašė savo vietą rado ir Šilutėje gimusi atlikėja Doris Traic (Alexandra) bei Klaipėdoje gimusi Vokietijos superžvaigždė dainininkė Lena Valaitis.

Aukštaitijos žanrų įvairovė

Kaip pasakoja P. Ambrazevičius, ieškodamas dainų grojaraščiui, jis rinko mažiau žinomus kūrinius, kuriuose būtų įvairių miestų ir vietovardžių paminėjimų, viena iš jų – „Jonava kaip LA“. Aukštaitijos regiono grojaraštis išsiskiria savo eklektika – čia daugybė skirtingų žanrų: nuo džiazo iki elektronikos bei dainuojamosios poezijos ar tautinių dainų, kaip „Saulala nusilaido“. Į šį grojaraštį įtraukti kūriniai ne tik apie laikinąją sostinę Kauną, bet ir „Liūdnų slibinų“ – „Anykščių šilelis“, Petro Vyšniausko bei Vytauto Kernagio dainos.

Įdomūs atradimai Žemaitijoje

Pasak P. Ambrazevičiaus, Žemaitijos regiono grojaraštyje įdomiausias atradimas – Amerikos lietuvių humoristinė roko grupė – „The Steel Wolf“, dainuojanti apie naktinį traukinį į Šiaulius. Šiame dainų sąrašė nemažai kūrinių apie Palangą ir jūrą bei jaunų lietuviškų grupių, kaip „diso.kognityvas“ iš Mažeikių. Čia girdėsite ir legendinę „Bixų“ dainą apie Šiaulius „Žiurkių miestas“, Aistės Smilgevičiūtės „Strazdą“, Safo ir Viktoro dainą apie Palangą ir atlikėjo „FC Baseball“ kūrinį – „Plungė“. Žinoma, čia neapsieita ir be klasikinio Žemaitijos atlikėjo – Žilvino Žvagulio.

Specialius grojaraščius, kuriuose išgirsite ne tik skirtingų regionų atlikėjus, bet ir įvairiausių žanrų kūrinius, dovanoja mobiliojo ry-

šio operatorius „Tele2“. Plačiausiai veikiantis 4G internetas Lietuvoje – nuo didžiausių miestų iki atokiausių kaimelių, kad ir kur gyvenate, „Tele2 Laisvas internetas“ veikia ten, kur jūsų namai.

Pagal Ryšių Reguliavimo tarnybos (RRT) paskelbtą judriojo ryšio tinklų tikėtinų aprėpties zonų žemėlapi, „Tele2“ mobilusis 4G internetas pirmąją tarp trijų didžiausių judriojo ryšio tiekėjų vidutinio režimo aprėptyje („Tele2“ dengia 80 – 85 proc. Lietuvos teritorijos, kiti du ryšio tiekėjai 75 – 80 proc.), o kituose režimuose nenusileidžia kitiems judriojo ryšio tiekėjams (silpnojo režimo aprėptis visų operatorių apima 97 – 100 proc. teritorijos, stipriojo režimo aprėptyje „Tele2“ kartu su vienu iš ryšio tiekėju apima 45 – 50 proc. teritorijos, kai trečiasis operatorius – 40 – 45 proc.).

D. Kemeraitis: „Kai Marijampolei reikia, verslas suremia pečius“

Jurgis MAČYS. Vertinant, lyginant savivaldybių pasiekimus, svarbiu rodikliu laikomos užsienio investicijos. Jų svarba pažymima Ekonomikos ir inovacijų ministerijos, Statistikos departamento pranešimuose, ekonominių rodiklių suvestinėse. Deja, jose dažnai pasigendama informacijos apie plėtrą vietos įmonių, kurios ne ką mažiau, o kartais ir daugiau nei užsienio kapitalo kompanijos prisideda prie savivaldybių ekonominės bei socialinės gerovės. Marijampolėje tarp tokių įmonių paminėtina šiek tiek daugiau kaip prieš tris dešimtmečius įsikūrusi UAB „Vidara“, pastaraisiais metais į plėtrą investavusi per milijoną eurų. Šiomis dienomis Stoties gatvėje pradėjo veikti bendrovės gamykla.

Tenkina augančius poreikius

„Ją, kaip ir čia pat prieš kelis metus atidarytą Profesionalų stogų ir fasadų centrą – prekybos ir paslaugų saloną, įrengėme pertvarę nenaudojamas patalpas“, – sako UAB „Vidara“ generalinis direktorius Darius Kemeraitis, aprodydamas gamyklą.

Erdvioje ir šviesioje patalpose sumontuotos naujausios programuojamos staklės, gaminančios viską, ko reikia fasadų ir stogų

sistemoms, vykdančioms sudėtingiausius individualius stogdengių ir kitų klientų užsakymus. Čia pat už pertvaros irgi pagal naujausius reikalavimus įrengtame sandėlyje laikomos gamybos atsargos, užsakovams išsiųsti paruošta bei prekybos salonui skirta produkcija.

Jos poreikis auga, nes greta stogų „Vidara“ vis labiau orientuojasi į prekybą stogų ir fasadų dangomis, jų priedais. Todėl bendrovė toliau planuoja plėsti gamybos apimtis.

Patys stato, patys ir gamina

„Tam įsigijome dar apie 3 tūkstančius kvadratinį metrų nenaudojamų patalpų – maždaug trečdalį jų dar artėjančią žiemą pritaikysime gamybai: čia sumontuosime storesnės skardos kirpimo, kirtimo ir lenkimo įrengimus“, – atvirauja D. Kemeraitis.

Nekyla abejonių, kad užmojai bus įgyvendinti, mat patalpas, pasitelkus vieną-kitą subrangovą, pertvarko pati „Vidara“. Antra svarbi šios bendrovės veiklos sritis – statybos ir restauravimas įskaitant kultūros paveldo objektus.

„Galima teigti, kad mūsų statybininkai čia dirba ir savo labui, nes gamykloje atliekami

užsakymai, pavyzdžiui, stogų dalių, reikalingų mūsų restauruojamuose objektuose. Paprasčiau tariant, savomis staklėmis dabar galime pagaminti tai, ką anksčiau užsakydavome kitoms įmonėms“, – sako generalinis direktorius.

Būdas išlaikyti darbuotojus

Antrajame įmonės aukšte įsikūrusi administracija, įrengtos darbuotojų poilsio ir buities patalpos. Metęs akį į valgomąjį su maisto ruošimo prietaisais, dušines, sanitarinius mazgus, atokvėpio zonas, pastebiu, kad visa tai atrodo ne prasčiau nei daugelio keliautojų pamėgtuose moteliuose.

D. Kemeraitis paaiškina: „Mūsų darbuotojai čia praleidžia ne mažiau kaip trečdalį dienos, todėl rūpestį jų reikmėmis laikome savaime suprantamu. Tai, kaip ir šiuolaikinė gamyba bei konkurencingi atlyginimai, yra būdas pritraukti tinkamų darbuotojų, juos išlaikyti.“

Paklaustas, kaip vertina užsienio investicijas, pašnekovas sako, kad jos Marijampolėje tampa tam tikru postūmiu, skatinančiu savivaldybės ekonomikos plėtrą.

Siekia tapti išskirtine įmone

„Užsieniečių investicijas lyginčiau su name apsigyvenusia gražia mergina. Iš pradžių į ją visi žiūri, grožisi, po to įpranta. Vietos verslai taip pat įprato prie naujokų, nes užsienio kompanijos nėra kažkoks „kosmosas“. Pradžioje gal pasiūlė geresnes sąlygas, tačiau mūsų įmonėje jos dabar net geresnės, nes, pavyzdžiui, dirbame ne pamainomis, o tik dieną, mokame konkurencingus atlyginimus. Nenuostabu, kad ieškodami darbuotojų sulaukiame ir užsienio kapitalo įmonėse dirbančių specialistų susidomėjimo“, – kalba D. Kemeraitis.

Jis neslepia, kad „Vidara“ siekia tapti išskirtine Lietuvos įmone, kuri prekiauja stogų ir fasadų dangomis, jų priedais, juos gamina, rūpinasi suteikti visas savo siūlomų produktų įrengimo paslaugas, mokina stogdengius – iki šiol Lietuvoje niekas kitas to nedaro. Todėl atnaujinamose patalpose įmonė baigia įrengti stogdengių mokymo centrą.

Konkurencingi vietos verslai

Bendrovės generalinis direktorius džiaugiasi, kad Marijampolėje geros sąlygos verslui: čia ir europinės vėžės geležinkelis,

ir magistralė „Via Baltica“, šalia siena su Lenkija. Įmonių poreikiams neabejinga savivaldybė, į kurios tarybą marijampoliečiai išrinko ir socialdemokratų partijai atstovaujantį D. Kemeraitį. Anot jo, neturi stebinti ne tik naujų įmonių atėjimas, pavyzdžiui, norą kurti Marijampolės laisvojoje ekonominėje zonoje pareiškė maistingų baltymų gamintojai, ketinantys įdarbinti apie 100 žmonių, bet ir vietos verslo plėtra. Tarybos valdančiosios Socialdemokratų frakcijos seniūnas pamini dar vieną gamyklą statančią bendrovę „Mantinga“, sparčiai pagreitį įgaunančią naują UAB „Juodeliai“ medžio apdirbimo įmonę, pajėgumus didinančią metalo apdirbimo bendrovę „Cie Lt forge“, kai kurias kitas.

„Tokia plėtra reiškia naujus ir atnaujinamus pastatus, įdarbintus žmones, augančius atlyginimus bei atitinkamai didesnius mokesčius, papildančius savivaldybės biudžetą“, – kalba D. Kemeraitis pastebėdamas, kad Marijampolės verslo bendruomenė susiburia, kai to reikia miestui. Pavyzdžiui, skyrė lėšų pirkti įrangai, kurios ligoninei labai reikėjo gelbstint žmones per COVID-19 pandemiją, remia sporto ir meno kolektyvus, šventinius renginius ir kitus projektus.

Marijampolės gerovės pamatas

„Vidaros“ vadovas priklauso savivaldybės Smulkaus ir vidutinio verslo rėmimo komisijai. Jo nuomone, vidutinis verslas turėtų tvarkytis savarankiškai, o štai darantiems pirmuosius žingsnius būtina finansinė ir kita pagalba. Ji praverčia registruojant įmonę, pradedant veiklą.

„Ši parama vėlgi naudinga Marijampolei, nes ji suteikia pasitikėjimo kuriantiems verslą, kuris vėliau gali sustambėti ir, sukurdamas naujų darbo vietų, mokėdamas konkurencingus atlyginimus, per mokesčius, aplinkos tvarkymą, kitus dalykus gražinti „skolą“ miestui“, – sako D. Kemeraitis.

Jis neabejoja, kad besiplečiantis, tobulėjantis verslas yra tas pamatas, kuris padeda gražinti gimtąjį miestą, pritraukti į Marijampolę specialistų, daugiau jaunimo, skatina jį čia likti.

Politinė reklama. Bus apmokėta iš Lietuvos socialdemokratų partijos politinės kampanijos sąskaitos. Užs. Nr. 004

D. Kemeraitis įmonės ceche prie programuojamų metalo apdirbimo staklių

J. Mačio nuotrauka

V. Blinkevičiūtė: „Sukurti Europą, kuriai rūpi kiekvienas“

Rimantas KAZLAUSKAS

Užtikrinta kokybiška priežiūra visą gyvenimą, pradedant ankstyvąja vaikų priežiūra ir švietimu, baigiant pagyvenusių žmonių priežiūros paslaugomis ir parama neįgaliesiems.

„Tokią – besirūpinančią kiekvienu – Europą matau. Juk niekas nėra apsaugotas nuo nelaimių, ligų. Bet kuriam žmogui tam tikru gyvenimo momentu ar net visą gyvenimą gali prireikti priežiūros“, – teigia Europos Parlamento narė Vilija BLINKEVIČIŪTĖ.

Europos Parlamentas balsavo už rezoliuciją „Bendri Europos veiksmai priežiūros srityje“.

– Gerbiama Vilija, kaip vertinate situaciją su priežiūros paslaugomis?

– Švelniai tariant, nepakankama. Visose ES valstybėse, labiausiai jų kaimiškuose regionuose, trūksta kokybiškų, prieinamų, nesunkiai gaunamų ir įperkamų priežiūros paslaugų. Ir dėl to du iš trijų asmenų, kuriems reikalinga priežiūra, nesulaukia tokių paslaugų. Pirmiausia, dėl finansinių prižasčių.

O tokių paslaugų poreikis yra didelis ir nuolat didėja. Ypač – ilgalaikės priežiūros. O tai ir mūsų artimieji, draugai, pažįstami, buvę bendramoksliai ar bendradarbiai.

Nematyti šios problemos masto ir nesiimti esminių veiksmų jau šiandien – nedovantota.

Ne išimtis ir Lietuva, kurioje vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė nuolat ilgėja.

– Bet juk yra ir dar kita medalio pusė – reikės dar daugiau priežiūrą teikiančiųjų?

– Priežiūros, socialinių darbuotojų trūksta visoje Europoje. Viena iš svarbiausių prižasčių – dauguma šių darbuotojų neuždirba tiek, kad galėtų sau ir savo šeimoms užtikrinti deramą pragyvenimo lygį.

O problema kur kas gilesnė: didžioji dalis priežiūros paslaugų teikiama namuose ir tą darbą dažniausiai atlieka moterys – dukros, žmonos, sesės, draugės. Ir tas darbas namuose dažniausiai neįvertinamas tinkamai arba net apskritai nevertinamas. Tarsi prižiūrintieji savo artimuosius namuose yra nematomi, tarsi jiems nereikia poilsio, paramos, taip pat ir finansinės.

Tyrimai rodo, kad daugiau nei 90 proc. vyresnio amžiaus žmonių norėtų gyventi ir būti prižiūrimi savo namuose. O juk priežiūra yra ne tik darbas, bet dažnai – labai sunkus darbas. Ir moterims (dažniausiai joms) sunku derinti tai su darbu, su karjera.

Pagaliau, čia kalba ne tik apie senyvo am-

žiaus žmones, bet ir apie neįgaliuosius. Apie vaikus – apie Vaiko garantijų iniciatyvos įgyvendinimą. Apie visus, kuriems reikia priežiūros.

– Ką daryti, ką siūlo Europos Parlamentas?

– Jei trumpai, pirmiausia investuoti į priežiūros darbuotojus. Artimųjų priežiūrą namuose pripažinti darbu su visomis iš to sekančiomis pasekmėmis: pinigine kompensacija ar parama, socialinės garantijos, reikšminga pagalba derinant asmeninį gyvenimą ir darbą.

Kitaip tariant, pripažinti priežiūros paslaugų ekonominę svarbą, pripažinti tai ekonomikos dalimi.

Taip, tam reikia lėšų. Europos Parlamentas ragina Komisiją ir valstybes kuo geriau pasinaudoti Europos struktūriniais ir investicijų fondais. Tokių fondų yra ne vienas. Taip pat raginama pasitelkti Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšas.

Vienas iš siūlymų – parengti bendrą Europos Sąjungos strategiją, sukurti specialų investicijų paketą, kuriuo būtų skatinama priežiūros ekonomika. Didėjantys priežiūros poreikiai reikalauja ne tik kiekvienos valstybės, bet ir bendro europinio požiūrio.

Vilija Blinkevičiūtė: „Artimųjų priežiūrą namuose būtina pripažinti darbu su visomis iš to sekančiomis pasekmėmis: pinigine kompensacija ar parama, socialinės garantijos, reikšminga pagalba derinant asmeninį gyvenimą ir darbą.“

www.blinkeviciute.eu

BRANGIAI PERKA MIŠKĄ

Gali būti su bendraturčiais, neatidalintas su skolomis, sutvarkome paveldėjimus ir kitus dokumentus.

DĖL PERKAMO MIŠKO
ATSAKYMAS PER 1 VAL.

864455355, 866066466

PERKA

Brangiausiai Lietuvoje miškus (brandžius, jaunus, malkinius, iškirstus), žemes, sodybas. Tel. 8-676 41155.

Superkame visų markių automobilius. Gali būti nevažiuojantys. Atsiskaitome iš karto. Tel. 8-675 80030.

Perkame mišką, žemę visoje Lietuvoje. UAB Agroland. Tel. 8-683 33955.

PARDUODA

Parduodamas 37 kv. m butas R. Juknevičiaus g. (110 namas, 3 a., langai į parko/upės pusę, namas renovuotas). Kaina sutartine. Tel. +370 611 77294.

Parduodu įvairių veislių bulves, galiu pristatyti į namus. Tel. 8-621 08852.

Parduodu naują klausos aparatą (60 Eur) ir papildus vyrams erekcijai gerinti (25 Eur). Tel. 8-646 04605.

PASLAUGOS

Siuvimo, lyginimo ir taisymo paslaugos. Tel. +370 659 50195.

Valome kaminus. Tel. 8-621 99958.

SIENŲ ŠILTINIMAS
į oro tarpus
Tel. 8 696 42 020

DĖMESIO

Informuojame žemės sklypo kad. Nr. 5164/0002:0248, esančio Patašinės k. Marijampolės sav. savininkus, paveldėtojus ar jų įgaliotus asmenis, kad UAB „EVVI“ matininkas (kvalifikacijos pažymėjimo Nr. 2M-M-1332) 2022-12-12d. 11 val. vykdys žemės sklypo kad. Nr. 5164/0002:0248, esančio Patašinės k. Marijampolės sav., ribų ženklinimo darbus.

Gruodžio 2 d. 13 val.
Marijampolės kultūros centras

Bilietus įsigykite: www.dominoteatras.lt

STATYBOS RITMAS
Gamyklų g. 3, Marijampolė
Tel. (8 343) 71450, info@sr.lt

**KASAME KŪDRAS
ILGASTRĖLIU EKSKAVATORIUMI**

Transporto ir statybinių mechanizmų nuoma:
Tel. (8-343) 70482

www.sr.lt

Prireikus išsamesnės informacijos, prašome kreiptis į matininką adresu J. Basanavičiaus a. 16-2, Marijampolė, el. paštu info@boldo.eu arba telefonu 8-610 70964.

**UAB „Lazdijų vanduo“
ieško darbuotojo į
Europos Sąjungos projektų
vadovo pareigas**

Reikalavimai:

- Turėti patirties su projektais;
- Turėti patirties su viešaisiais pirkimais;
- Turėti gerus analitinius bei organizacinius sugebėjimus;
- Turėti puikius darbo kompiuteriu įgūdžius.

Gyvenimo aprašymus siųsti
el. paštu
lazdijai@lazdijuvanduo.lt

Lauksime gyvenimo aprašymų
iki 2022 m. lapkričio 30 d.

**Kauno klinikų kraujagyslių
chirurgas
Antanas JAKUTIS**
lapkričio 29 d.
Gyd. Purtojų klinikoje,
Kauno g. 76,
KONSULTUOS IR ECHOSKOPIUOS
pacientus, sergančius
kraujagyslių (kojų, rankų, pilvo)
ligomis. **Tel. 8-672 44488.**

Būkime nepakantūs smurtui

Adolfina BLAUZDŽIŪNIENĖ, Marijampolės apskrities moters veiklos centro pirmininkė. Iki gruodžio 10 vyksta tarptautinė akcija „16 aktyvumo dienų prieš smurtą prieš moteris“. Lietuvos moterų nevyriausybinės organizacijos siekia atkreipti visuomenės dėmesį į vis dar nemažėjantį smurtą. Marijampolės apskrities moters veiklos centras kasmet prašo savivaldybių ar kitų institucijų, kad jos šiomis dienomis apšvietimuose naudotų oranžinę spalvą. Šiemet prašome kavinėse, restoranuose, sveikatos įstaigose, darbovietėse ant stalų, palangių uždegti oranžines žvakeles. Lai jų šviesa sustiprina apsisprendimą keisti gyvenimą, nebūti aukomis tiems, kam trūksta drąsos bei savigarbos. Akciją palaikantys žmonės gali savo aprangoje panaudoti oranžinės spalvos akcentą: šaliką, pirštines, kepurę ar rankinę. Būkime matomi, solidarūs ir nepakantūs smurtui, žalojaniam ne tik šeimai, bet ir visuomenei, tautai, valstybei.

SR

REIKALINGI

STATYBOS RITMAS

**PLATAUS PROFILIO
STATYBININKAI**

Atlyginimas nuo 1 100 eurų atskaičius mokesčius.

Kreiptis:

**Gamyklų g. 3,
Marijampolė
tel. 8 652 50618;
8 343 71450.**

**SSS
SENUKAI**

**ĮRANKIŲ
NUOMA**

Nuo 5 iki 10 parų -15%

Nuo 11 ir daugiau parų - 30%

Nuomojantis įrankius 5 paras ir ilgiau,
sekmadienio mokestis neskaičiuojamas

☎ **8 650 32 667**

📍 **Stoties g. 47, Marijampolė**

**EPO
BETONAS**

GAMYKLŲ G. 3, MARIJAMPOLĖ,
TEL. (8 343) 70744, 8 699 12591

UAB Ekobetonas

GAMINA

**ĮVARIŲ RŪŠIŲ BETONĄ
IR BETONO MIŠINIUS**

BETONAS PRISTATOMAS BETONO SIURBLIAIS, BETONVEŽĖMIS IR SAVIVARČIAIS

METALO GAMINIAI (ARMATŪRA)

Tel. 8 655 04687

Imunitetą pradėkime stiprinti nuo žarnyno

Pokalbis su Indre Aleknavičiene, biochemijos mokslų daktare, molekulinės biologijos eksperte.

- Kokia mityba vadintina pilnaverte?

- Mitybos pagrindas – vartoti kuo įvairesnių spalvų vaisių ir daržovių. Tai produktų grupė, kuri mus aprūpina energija, mineralais, vitaminais, yra labai naudinga žarnynui bei gerai virškinama. Reikia ir kitų statybinių, apsauginių medžiagų, pavyzdžiui, riebalų, kurie taip pat teikia energijos, būtini gaminti hormonus, palaikyti odos barjerinę funkciją ir t. t. Jų yra sėklose, riešutuose, kokybiškame alyvuogių aliejuje, avokaduose, žuvyje. Kitas dalykas baltymai. Nors yra įvairių teorijų, tiesa ta, kad gyvulinės kilmės baltymus mūsų organizmas įsisavina lengviausiai ir jie turi visą aminorūgščių kompleksą, kurį sunku gauti valgant vien augalinės kilmės maistą.

Kad gautume užtektinai geležies ir baltymų, raudonos mėsos vartoti užtektų kartą per savaitę. Porą kartų galima rinktis baltą mėsą, žuvį, o likusią dalį valgiaraščio užpildome augalinės kilmės baltymais. Jų yra kruopose, sėklose, riešutuose, ankštiniuose produktuose. Ką mes įdedame į burną, tas per mūsų virškinimo sistemą patenka į visas organizmo ląsteles. Jeigu virškinimo sistema sutriko, simptomai gali pasireikšti bet kur: skaudėti galvą, durti galūnėse ir panašiai.

- Kaip galime padėti žarnynui?

- Tinkamai maitindamiesi. Tai reiškia didelę natūralaus gero maisto įvairovę: vartoti daug daržovių ir vaisių, pakankamai kokybiškų baltymų ir sveikųjų riebalų, fermentuoto maisto, kuris praturtina naudingomis bakterijomis, jas maitinančių skaidulų, skysčių.

Deja, kad ir kaip stengiamės, dažnai nesuvalgojame tiek sveikatai naudingų produktų, kiek jų reikia, todėl kartais verta vartoti natūralius maisto papildus. Dėl jų siūlau pasitarti su geru specialistu.

Taip pat žarnynui labai svarbus fizinis aktyvumas, sveikas darbo/poilsio režimas, streso kontrolė ir gebėjimas atsipalaiduoti.

- O kas labiausiai kenkia?

- Visas perdirbtas maistas. Be to, kavinėse dažnai naudojami neaišku kokie aliejai, nežinia ko pridėta į padažus, nes dažniausiai koncentruojamasi į skonį. Užkandžiuose, saldžiuose gėrimuose, kuriuos perkame parduotuvėse, gausu įvairiausių maisto priedų, dažiklių, dirbtinų saldiklių. Renkantis sveiką batonėlį, reikia įvertinti jo sudėtį, nes ir tokiam produkte dažnai gausu žarnynui netinkančių priedų.

- Kaip nuo jų išvalyti organizmą?

- Geriausias būdas – tam tikrą laiką susilaikyti nuo maisto, vartoti skysčių. Pati kasdien natūraliai susilaikau bent 12-14 val. nuo paskutinio valgymo vakare iki kitos dienos pusryčių. O kartą per savaitę išlaikau ir 16-18 valandų pertrauką tarp valgymų. Šiuo laikotarpiu duodame savo organizmui išsivalyti, atsistatyti ir atsinaujinti. Tai nėra kažkas ypatingo, nebūtina vadinti to valymu ar badavimu, tai natūralus procesas, sveikatai naudingas įprotis. Tačiau žmonėms, turintiems sveikatos sutrikimų, ilgi nevalgymo „langai“ ne visada tinkami, todėl geriau pasitarti su specialistu.

Įvairūs negalavimai kyla, kai žmonės daug metų gyvena nekreipdami dėmesio į organizmo siunčiamus signalus. Kad savijauta pagerėtų, neretai reikia keisti įpročius, pavyzdžiui, visiškai atsisakyti cukraus, miltų.

- Kažko atsisakyti dažniausiai labai sudėtinga. Kodėl?

- Nes susiformavo stiprūs įpročiai. Moksliniais tyrimais įrodyta, kad cukrus, bandelės, pyragėliai ir kiti miltiniai patiekalai sukelia psichologinę priklausomybę. Todėl šių produktų išbraukimas iš raciono yra toks pats procesas, kaip ir kovojant su kitomis priklausomybėmis. Dažniausiai pakanka didelės motyvacijos, valios ir aiškaus

suvokimo, kam to reikia. Tačiau yra atvejų, kai prireikia psichologų pagalbos.

Jeigu daug metų šios priklausomybės nevaldėme ir tai sąlygojo kažkokią ligą, tuomet minėto maisto turėsime atsisakyti visiškai. Tačiau, jei pradėsime išpročius keisti, kol organizmui dar nepadaryta didelės žalos, galėsime retkarčiais pasimėgauti pyragėliu ar kažkuo mėgstamu ir tai nesukels didelių problemų.

- Nuo kokių 3 dalykų patartumėte dabar pat pradėti keisti gyvenimą, norint ženklau sveikatos pagerėjimo?

- Visų pirma, eiti miegoti vėliausiai 22-23 valandą. Tai labai prisidėtų prie visų organizmo sistemų veiklos pagerinimo. Antras dalykas – bent pusvalandį kasdien pasivaikščioti gryname ore, giliai kvėpuoti ir atsipalaiduoti. Na, ir trečia – per dieną suvalgyti visų vaivorykštės spalvų vaisių daržovių ir kitų natūralių produktų.

Be to, jei mažiau vartotumėte perdirbtų produktų ir daugiau natūralaus maisto gamintume namuose, tai būtų didžiulis žingsnis siekiant sveikesnio žarnyno, stiprinant imunitetą.

- Jis šaltuoju metų laiku susilpnėja dažnam vaikui, ypač lankančiam darželį/mokyklą,

ko patartumėte imtis?

- Sezoniniai vaikų peršalimai yra natūrali jų besiformuojančios imuninės sistemos susipažinimo su aplinka dalis. To ne visada galima išvengti. Pradėti nerimauti reikėtų tada, kai vaikai negali „išsikapstyti“ iš antibiotikų. Pirmiausia svarbu neauginti vaiko šiltnamio sąlygomis: leisti į lauką pasidžiaugti balomis ir sniegu, nedezinfekuoti nuolat jį supančios aplinkos. Namuose kaip kiaušiniai auginti vaikai, atsidūrę darželyje, tampa jautrūs kiekvienai bakterijai ar virusui.

Kitas labai svarbus dalykas yra mityba. Kavinėse išskirtą vaikų meniu dažnai baisu atsiversti: keptos bulvytės, dešrelės, kečupas. Kodėl vaikams duodame daug blogesnį maistą nei valgome patys? Vaikų mitybos principas turėtų būti lygiai toks pats kaip suaugusių, vaikams net svarbiau užtikrinti pilnavertę mitybą, nes tai augantis organizmas. Ir net jeigu atidžiai prižiūrime vaikų mitybą, bet vis tiek susiduriame su peršalimais, nusiraminkime, tai laikina ir visas įdėtas darbas formuojant gerus vaikų mitybos įpročius su kaupu atsipirks, kai paaugę vaikai sugebės savarankiškai priimti sveikatai naudingus sprendimus.

Kalbėjosi Iveta TABOKIENĖ

Kryžiažodis

Sudarė Danutė Šulcaitė

Prietaisas, kreipiantis šviesos srautą	Keistas, įnoringas žmogus	R. Gavello romanas „Paskutinioji Žemės žmonų ...“	Trijų pirštų kombinacija				Priešikumas sveikatai
		5	Organiniai junginiai, panašūs į amoniaką		Prakaite liaukos angelė odos paviršiuje	3	S. Botičelio paveikslas „Veneros ...“
Baroko atmaina	1	Filmas „Maskva netiki ...“					
Filme panaudoti specialieji ...		Grupės „Mango“ vokalistė			Dėvi (batus)		Istorijos laikotarpis
	2				Žodis maldos pabaigoje		4
Šovinio vamzdis	Dž. Verdžio opera	Alkanas pilvas ir tinginį darban ...					
		Holivudo aktorė ... Stryp	Lėvens kalrysis intakas	7	Tarptautinės saugumo paramos pajėgos		
Vaižganto apsakymas „... ir Nerimai“							
„Tas pats“ lotyniškai					Mobiliojo telefono ... kortelė		8
Laivo „stabdžiai“		Informacinių technologijų institutas					
Naktinis varliagyvis su uodega	6						

1	2	3	4	5	6	7	8
---	---	---	---	---	---	---	---

Kryžiažodžio atsakymus SIŪSKITE trumposiomis SMS žinutėmis

8-605 99998

SMS žinutėje rašykite atsakymą ir vardą, pavardę.

Atsakymus siųskite iki gruodžio 4 d. 12 val. Laimėtojas bus paskelbtas kitame laikraščio numeryje

Kryžiažodžio (Nr. 21) atsakymas: **ERUDITAS**

Vertikaliai: *Ultimatumas. Avalynė. Už. Kudirka. Imasi. Artimi. Masės. Iliuzija. Airiai. Turi. Itin. Emu. Ija. Asuanas. Ūsas. Asa.*
 Horizontaliai: *Karkvabalis. Auditorija. Tulžimi. Ramiai. Ksilitas. Atėnai. Isa. Mutnus. Azu. Sirena. Ėjimas. Klausas. USA.*

Knygą „Kliūtis paversk galimybėmis“ laimėjo VITAS BALIŪNAS.

Prizą atsiimti redakcijoje, Kauno g. 15 (II a., 6 kab.), prieš tai susitarus tel. 8-605 99998.

Lietuvos tarptautinių sutarčių odiseja*

Vytautas ŽALYS, Lietuvos diplomatinės istorijos tyrinėtojas. J. Šaulys gerai suprato V. Gyljo žinioje esančių dokumentų svarbą. Vasario 16-osios Nutarimo signataras tvirtai tikėjo, kad ateityje, tarptautinių mastu ėmus svarstyti Lietuvos nepriklausomybės atkūrimą, tarptautinės sutartys taps stipriu argumentu, patvirtinančiu Lietuvos valstybingumo tęstinumą. Susisiekęs su E. Turausku, kuris vėl patvirtino, kad V. Gyljo saugomose dėžėse gali būti tik Lietuvos tarptautinių sutarčių originalai, 1943 m. gruodžio 2 d. laiške V. Gylui J. Šaulys rašė: „Tamsta gali jas atplėsti ir patikrinti jų turinį, surašęs ta proga įsakmų protokolą. Vieną jo nuorašą Tamsta atsiųsi man“, kartu prašydamas įsitikinti, ar kai kurių sutarčių originalai nėra „apgedę“.

V. Gylui neskubant, po pusmečio J. Šaulys pakartotinai ragino „patikrinti greičiau p. Bizausko atsiųstąsias skrynias“ ir atsiųsti patikrinimo protokolą. Šis, kaip ir kiti prašymai taip ir liko neįvykdyti. Ne visai suprantama elgesį V. Gylis aiškino rūpesčiu sutarčių saugumu.

Po karo V. Gylis ieškojo būdų joms apsaugoti. 1949 m. jis nebematė prasmės toliau pasilikti Švedijoje ir emigravo į Torontą Kanadoje. Čia Gylis atvyko neturėdamas diplomatinio statuso. Tačiau, mirus Lietuvos garbės generaliniam konsuliu Kanadoje Gerald L. P. Grant-Suttie, V. Gylis 1949 m. lapkričio 1 d. pradėjo eiti Lietuvos garbės generalinio konsulo Toronte pareigas.

Paslaptį nusinešė į kapus

Kartu su Gyljų šeimos bagažu Atlantą sėkmingai įveikė ir dvi dėžės su sutartimis, kurios nuo šiol buvo saugomos Kanadoje. Iki V. Gyljo mirties 1959 m. LDT didesnių pastangų susigrąžinant Lietuvos tarptautinių sutarčių iš buvusio pasiuntinio Švedijoje nerodė. Atvykęs į laidotuves Lietuvos generalinis konsulas Čikagoje Petras Daužvardis apsilankė Gyljų namuose, konsulato archyvą matė, tačiau atidžiau jo apžiūrėti neturėjo galimybes. Pasak V. Gylienės, jos namuose likusiame archyve buvo tiek oficialūs dokumentai, tiek ir privati korespondencija. Pradėjus su V. Gyljo našle kalbėti apie „bylų“ susigrąžinimą, ši nuo pat pradžių davė aiškiai suprasti – mainus bus galima atlikti tik pagal schemą „bylos už pensiją“. Ji reikalavo našlės pensijos, tvirtindama, kad netrukus po V. Gyljo mirties J. Kajeckas ir S. Lozoraitis žadėję pasirūpinti šiuo reikalu.

Tokį našlės pareiškimą tenka paaiškinti. Okupavus ir aneksavus Lietuvą, valstybėse, nepripažinusiose šių prievartos aktų, ir toliau veikusiose Lietuvos diplomatinėse ir konsulinėse atstovybėse tarnautojams bei diplomatams atlyginimai iš pradžių buvo mokami iš finan-

sinių likučių, buvusių kiekvienos atstovybės dispozicijoje, vėliau iš JAV išaldyto Lietuvos rezervų fondo. Visas išmokas griežtai kontroliavo JAV Valstybės departamentas. Kitaip sakant, sprendimas dėl pensijos V. Gyljo našlei skyrimo buvo ne LDT šefo ir ne Lietuvos pasiuntinybės Vašingtone, o Valstybės departamento kompetencija.

Mirus V. Gylui, Lietuvos atstovybė Vašingtone ne kartą kėlė klausimą dėl pensijos skyrimo našlei, deja, bet į šiuos prašymus nebuvo atsižvelgta. Todėl LDT santykiai su V. Gyljo našle atsidūrė giliausioje krizėje, kuri liko neišspręsta iki jos mirties 1979 m. rugsėjo 29 d. Toronto ligoninėje.

Praėjus kuriam laikui po laidojimo, konsulas J. Žmuidzinai, dalyvaujant kunigui P. Ažubaliui ir Danutei Aleksandravičiūtei-Garbaliuskienei, apžiūrėjo velionės namus. „Konsulato dokumentai vietoje, sutarčių originalų nėra“, – konstatavo J. Žmuidzinai. Spalio viduryje, pakartotinai apžiūrėję Gyljų namus, klebonas P. Ažubalis, D. Garbaliuskiene, J. Žmuidzinai ir advokatė Barbara Mintz įsitikino – dokumentų, kurie galėjo būti atvežti iš Švedijos, nėra, visi kiti – „be praktiškos vertės“. „Patikrinus kiek įmanoma rūpestingiau, Gylienės paliktuose namuose jokių kitų bylų bei dokumentų neaptikta“, – patvirtino ir J. Žmuidzinai.

V. Gylienės palikimo reikalus tvarkantys advokatai konsulato Toronte archyvą perdavė J. Žmuidzinai. Lietuvos tarptautinės sutartys su užsienio valstybėmis ir toliau liko „saugioje vietoje“. Kur jas buvo paslėpusi našlė, LDT nežinojo. V. Gylienės testamente apie dokumentus neužsiminta. Taigi buvo pasiekta visiška aklovietė.

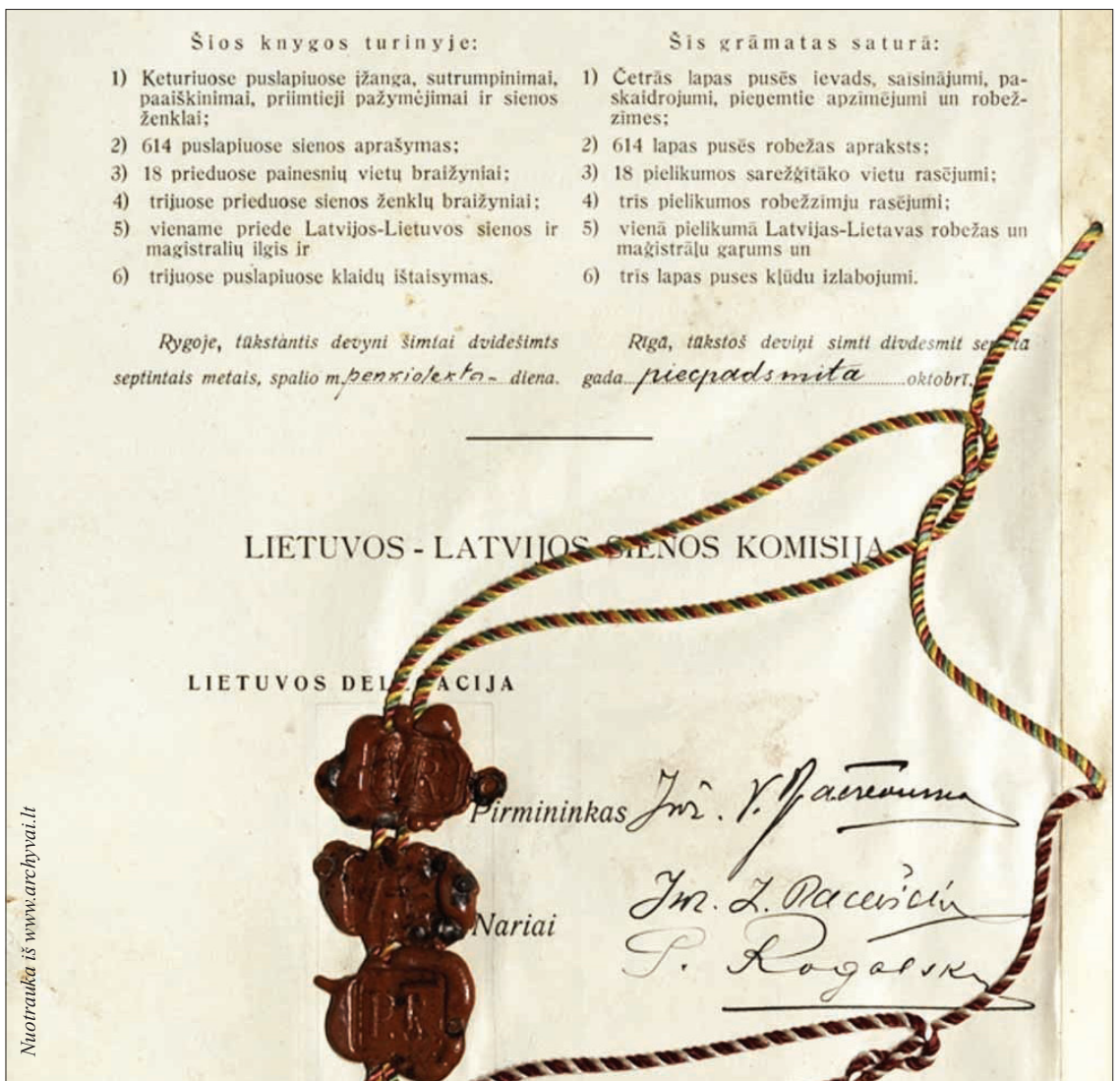
Iš profesoriaus Charleso Hopkinso paskojimo

1972 m. atsikėliai į gatvę, kurioje gyveno Vanda (Gylienė – red. pastaba). Ilgainiui mes susidraugavome ir tapome artimais kaimynais. Vanda papasakojo apie save, sužinojau, kad kurį laiką jos šeimos namas buvo lietuvių susibūrimo vieta Toronte. Vanda taip pat dalijosi prisiminimais apie savo vyrą Vytautą Joną Gylį, mirusį prieš maždaug dešimt–dvylika metų, kalbėjo apie anuos laikus. Ji pasakodavo apie karą ir laikotarpį, kai gyveno Švedijoje, atvykusi į Kanadą.

Laikui bėgant supratau, kad V. J. Gyljo našlė patiria gana didelių finansinių sunkumų – ji priėmė gyventi nuomininkus, kad sudurtų galą su galu, nenorėdavo niekur eiti iš namų, taisyė drabužius, siuvu, gyveno ramiai ir gana kukliai. Kai tik galėdavau, bandžiau jai padėti. Tuo metu, kai susipažinome, jos namuose lankėsi nedaug žmonių – Vanda buvo vieniša. Praėjus maždaug septyneriems metams po mūsų pažinties pradžios, susirgo ir mirė.

vieta, pateikti savo biologinį (DNR) seilių mėginį.

Prašome pateikti savo žuvusio giminaičio vardą, pavardę, slapyvardį (jei turėjo), vietas, kur jis kovojo ar gyveno, giminystės

Pasakodama apie atvykimą į Kanadą, ji užsiminė, kad atsivežė kai ką vertingo ir svarbaus. Apie ypatingos reikšmės dokumentus išgirdau ir dar kartą, kuomet buvau jos rūsyje, nepamenu gerai, kodėl – gal padėjau jai ką nors perkelti ar pemešti. 1979 m., kai Vanda mirė, namas kurį laiką stovėjo tuščias. Vieną dieną pastebėjome, kad ten kažkas vyksta.

Kitą rytą susiruošiau eiti į darbą. Lijo. Pamačiau dėžes. Keli sulūžę baldai ir kiti daiktai buvo suversti į šiukšlių krūvą priešais mūsų namą. Viena iš dėžių buvo atidaryta, mėtėsi iškritę dokumentai. Jaučiau, kad jie gali būti reikšmingi, todėl griebiau dėžes ir sukroviau garaže.

Pirmaisiais metais nesiaiškinau, kokius dokumentus parsinešiau. Kartą pastebėjau, kad viena dėžė praplyšusi, tada, pamatęs gražius viršelius, pradėjau vartyti dokumentus. Radau puikiai išsilaukusius baltais, mėlynais, juodais ir tamsiai rudos odos viršeliais. Tada pradėjau žiūrėti parašus. Aplanke baltu viršeliu buvo dokumentas su popiežiaus parašu, o tamsiai mėlynu viršeliu – su Jungtinės Karalystės karaliaus Jurgio V parašu. Apie šias svarbias asmenybes žinojau iš istorijos.

Radinys juodame kartoniniame aplanke padarė ypač didelį įspūdį. Iš jo ištraukiau smarkiai sulankstytą dokumentą. Pabandžiau atversti lapą ir nusistebėjau, koks jis didelis – galima sulankstyti bei išlankstyti

ir vienaip, ir kitaip. Supratau, kad tai žemėlapis. Jis buvo itin didelis (2 x 3 m). Niekada anksčiau nebuvau matęs tokio žemėlapio, kuriame būtų pažymėta kiekviena smulkiausia detalė, kiekvienas mažas kaimelis su pavadinimu.

Radau ir sutartį su Japonija, kurią pasirašė imperatorius Hirohito. Ji buvo gražiais aksominiais viršeliais, puikiai išsilaukusi, ant viršaus išpausta auksinė saulė. Pasiėmiau sutartį į kelionę po Japoniją ir parodyčiau Okajamos universiteto prezidentui. Jis suprato, kokį lobį mato.

Grįžęs nuėjau į Lietuvių namus (Lithuanian House Banquet Halls) Bloor gatvėje ir pasiteiravau, ar jų nedomina mano turimi dokumentai. Jie pasakė, kad kas nors ateis pasižiūrėti. Po savaitės atėjo vyras – vidutinio ūgio, liesas, perkopęs šeštą dešimtį, bet vardo tikrai nepamenu. Nulipome su juo žemyn į rūsį ir atidarėme dėžes. Parodžiau jam dokumentus, atkreipiau dėmesį į tuos, kurie, mano nuomone, buvo svarbūs. Tarp jų buvo ir minėtas milžiniškas Lietuvos žemėlapis, kuriuo, maniau, šis mano svečias labai susižavės. Tačiau nieko panašaus nenutiko – vyriškis tik pasakė, kad čia galbūt koks eskizas ar juodraštis, taip pat paminėjo, kad susisieks su Otava. Tai turbūt įvyko dar iki perestroikos. Aš, žinoma, buvau susirūpinęs – nenorėjau, kad dokumentai pakliūtų sovietams į rankas, nes tada, kas žino, gal pradingtų amžiams. Tuomet pamaniau, kad čia

juk Toronto lietuviai, tad tikriausiai viskas bus gerai. Šis vyras taip niekada ir negrįžo, daugiau nieko apie jį negirdėjau.

Kartais pasakodavau žmonėms, kad turiu svarbių dokumentų, tikėdamasis, kad su manimi vėl kas nors susisieks. Deja, dokumentai keturiasdešimtmetį liko gulėti mūsų rūsyje. Aš net nenutuokiau, kad jie ieškomi.

Dabar norėčiau galvoti, kad aš „nuvairavau furgoną“, tačiau iš tikrųjų viską padarė mano žmona Kartin Kohl, kuri sakė, kad reikia ką nors daryti. Per COVID-19 pandemiją su žmona dažnai važinėdavome arba eidavome pasivaikščioti. Kartą netyčia užklydome į lietuvių kapines. Šalia jų radome Kanados lietuvių muziejų archyvą. Pagalvojau, kad dabar puiki galimybė pabendrauti su lietuviais.

Muziejuje-archyve sutikome Danny (Kanados lietuvių muziejiaus-archyvo direktorė Danguolė Breen), kuriai reikia padėkoti, nes būtent ji susidomėjo mano pasakojimu apie dokumentus ir pasakė „taip“. Ji reagojo visiškai prieštaringai nei anksčiau sutikti žmonės – Danny suprato, kad mano saugomi dokumentai iš tikrųjų yra lobis. Sukrovėme dokumentus į mašiną ir žmona nuvežė visas dėžes į Kanados lietuvių muziejų-archyvą. Ir viskas tuo pasibaigė.

*Straipsnį, autoriui sutikus, spausdiname sutrumpintą Pabaiga, pradžia Nr. 21 (lapkričio 10 d.)

Lietuvos laisvės kovotojų artimieji – atsiliepkite!

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimų centras kviečia žuvusiųjų Lietuvos laisvės kovotojų artimuosius, kurie neturi informacijos apie artimojo užkasimo ar palaidojimo

ryšį, taip pat savo asmeninius kontaktus.

Lauksime Jūsų informacijos elektroniniu paštu: dalius.stancikas@genocid.lt, [kų ir identifikavimo skyriaus vyriausiasis specialistas.](mailto:Dalius Egidijus Stancikas, LGGRTC Paieš-</p>
</div>
<div data-bbox=)

Dr. Raimundas Kaminskas, LGGRTC Strateginio vystymo ir komunikacijos skyriaus vyresnysis patarėjas el.p.raimundas.kaminskas@genocid.lt arba tel. +370 646 47294.

Centras taip pat prašo pranešti apie galimas laisvės kovotojų palaikymo užkasimo vietas bei paraginti savo kaimynus, pažįstamus, kurių artimieji – žuvę laisvės kovotojai, nebūti abejingiems ir atsiliepti į šį kvietimą. Tai svarbu ne tik dėl žuvusių, bet ir dėl gyvųjų.